

Offentlighet och sekretess

Rebecka Isaksson, kommunjurist

Offentlighetsprincipen

- Yttrandefrihet
- Tryckfrihet
- Meddelarfrihet
- Handlingsoffentlighet

Centrala regelverk

Grundlag: regeringsformen (RF), yttrandefrihetsgrundlagen (YGL), tryckfrihetsförordningen (TF)

Övriga författningar: offentlighets- och sekretesslagen (OSL) som kompletteras m. förvaltningslagen (FL), arkivlagen m.fl.

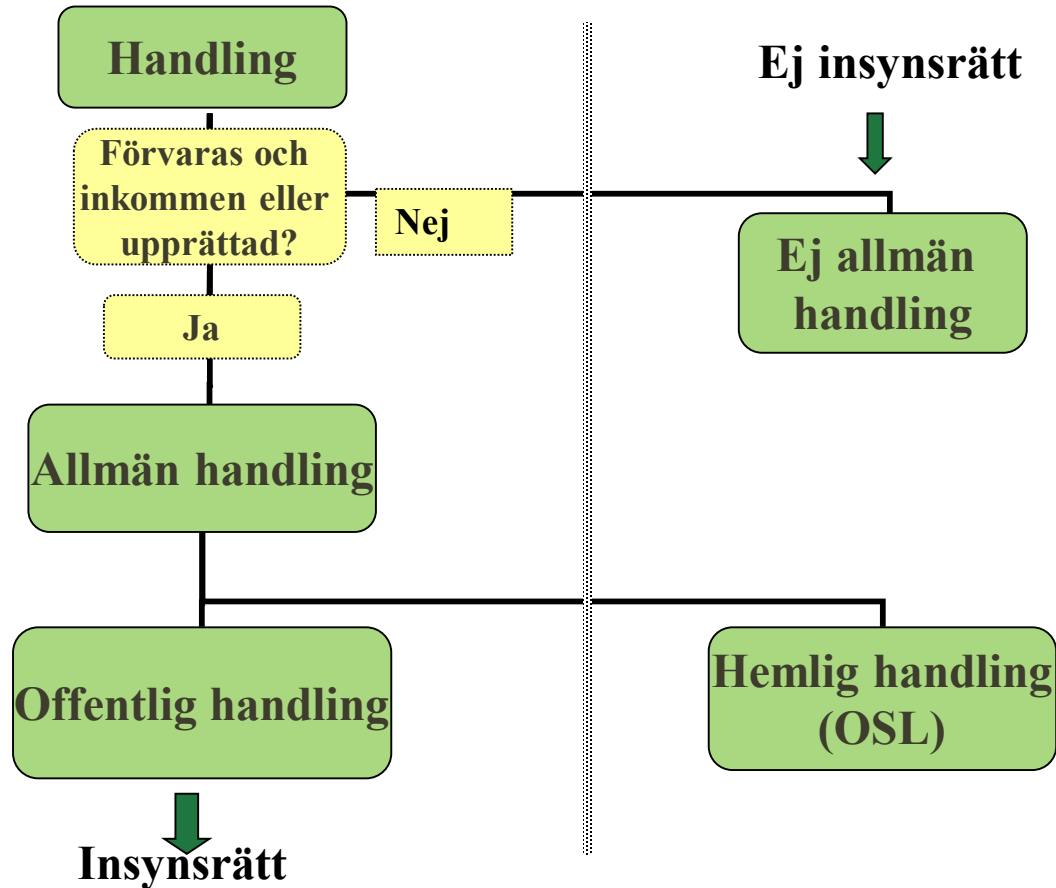
” Till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall varje svensk medborgare ha rätt att taga del av allmänna handlingar.” (TF 2 kap. 1 §)

Förtroendevaldas rätt att ta del av handlingar

- En förtroendevald (t.ex. nämndledamot) har inte rätt att ta del av handlingar som inte är *allmänna*
- Mellan sammanträdena gäller samma regler för de förtroendevalda som för allmänheten
- Nämndordföranden ska dock ha tillgång till de handlingar som krävs för uppdraget

Allmänna handlingars offentlighet

Handlingsbegreppet är teknikneutralt (2 kap. 3 § TF)

En handling kan vara:

- ett pappersdokument; brev, blanketter, protokoll, kartor, ritningar
- ett fotografi, spelfilm, videokassett, mikro-film, mikrofiche, OH-film, dia-bild
- information lagrad på ljudband, grammofonskiva, CD-skiva
- elektroniskt lagrad på, databas, PC, server etc.
- e-post, sms

Hur en handling blir allmän (TF 2 kap. 4 §)

- FÖRVARAS hos myndighet och är...
- INKOMMEN till myndigheten eller
- UPPRÄTTAD hos myndigheten

Förvarad hos myndigheten

- Vanlig handling – faktisk tillgång
- Upptagning – tillgänglig för myndigheten så att den kan avläsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas

Inkommen (2 kap. 9 § TF)

Vanlig handling

- Anlänt till myndigheten eller
- kommit behörig befattningshavare till handa

Upptagning

- När annan gjort den tillgänglig för myndigheten så att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas

Specialfall

- Anbud
- Underhandsremiss

Adressering (2 kap. 8 § TF)

Kommit behörig befattningshavare till handa?

- Försändelsens innehåll (meddelande) , inte adresseringen, avgör om det är en allmän handling
- Om handlingen gäller ärende eller fråga som ankommer på myndigheten, är den allmän

Upprättad (2 kap. 10 § TF)

Huvudregeln

- Expediering, eller
- Ärendet slutbehandlat, eller
- Om handlingen inte hör till visst ärende upprättas den vid justering eller när den på annat sätt färdigställts

Specialfall

- Diarium och register
- Domar och beslut
- Myndigheters protokoll
- Minnesanteckningar
- Mellanprodukter

Diarieföring/Registrering

5 kap. 1 § OSL

Huvudregel

Allmänna handlingar ska diarieföras

- Ska ske utan dröjsmål

Undantag

- Undantag för handlingar av ringa betydelse för myndighetens verksamhet
- Registrering kan i vissa fall underlåtas för handlingar – för vilka sekretess *inte* gäller – om de ordnas på annat sätt

Exempel:

JO 2014/15 s. 381 Fråga bl.a. om skyldighet att dokumentera uppgift om vem som hade gjort anmälan till en ledamot i socialnämnden om oro för barn

En person X. ringde till en ledamot i socialnämnden och uttryckte oro för barnen i en familj på orten. Det torde stå klart att X. kontaktade ledamoten i dennes egenskap av befattningshavare i nämnden. I ett sådant fall ska de uppgifter som den enskilde lämnar behandlas som en anmälan enligt 14 kap. 1 c § SoL. Det ankom således på ledamoten att se till att de uppgifter som X. lämnade blev dokumenterade.

Begränsning av rätten att ta del av allmän handling (2 kap. 2 § TF)

- Rikets säkerhet
- Rikets centrala finanspolitik, penningpolitik eller valutapolitik
- Inspektion, kontroller etc.
- Brottsbekämpning
- Det allmännas ekonomiska intresse
- Enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden
- Bevarande av djur- eller växtart

Begränsningarna anges i offentlighets- och sekretesslagen (OSL)

Vilka ska iaktta sekretess? (2 kap. 1 § OSL)

Förbud att röja eller utnyttja en sekretessbelagd uppgift gäller för:

- Myndigheter
- Anställda
- Uppdragstagare (t.ex. ledamöter i nämnder)
- Tjänstepliktiga

...för det allmännas räkning deltar eller har deltagit i myndighetens verksamhet.

Vad innebär sekretess? (3 kap. OSL)

- Förbud att på något sätt röja uppgift =
handlingssekretess och tystnadsplikt
- Straffbelagt att bryta mot detta
 - **Brottsbalken 20 kap. 3 § (böter eller fängelse
högst ett år)**
 - **Personligt ansvar**

Sekretessmarkering

Regler om sekretessmarkering finns i 5 kap. 5 § OSL

- Inte obligatoriskt
- Inget bindande avgörande av sekretessfrågan
- Tjänar endast som påminnelse
- Tillämplig bestämmelse ska anges

Mot vem gäller sekretessen? (8 kap. OSL)

- Mot enskild
- Mot annan myndighet
- Mellan olika självständiga verksamhetsgrenar inom en myndighet

OSL saknar bestämmelse om inre sekretess – omdöme och yrkesetik

Självständiga myndighetsorgan (TF 2 kap. 11 §)

- Om två organ inom samma myndighet uppträder som självständiga i förhållande till varandra blir handlingar som skickas mellan dessa allmänna handlingar.
- Om organen uppträder som självständiga i förhållande till varandra gäller sekretess mellan organen
 - Mellan nämnder
 - Mellan nämnd – förvaltning
 - Mellan olika verksamhetsgrenar

Minimiskydd för enskildas integritet (21 kap 1-3 § § OSL)

Generella sekretessbestämmelser

Gäller sekundärt i förhållande till starkare sekretess på annat håll

Omfattar:

- Starkt integritetskänsliga uppgifter om enskildas hälsa och sexualliv
- Uppgifter om adress, telefonnummer och andra jämförbara uppgifter hänförliga till enskilda personer som är utsatta för personförföljelse
- Skyddad folkbokföring
 - samt motsvarande uppgifter hänförliga till deras närstående

Offentlig handling/Sekretess

- Huvudregeln är att allmänna handlingar är offentliga.
- Begränsning av rätten att ta del av allmänna handlingar ska vara angiven i lag (oftast i OSL)
- Ev. sekretess bedöms i förhållande till varje enskild uppgift i handlingen, (ovanligt att hela handlingen omfattas av sekretess)
- Sekretessens styrka? (absolut, omvänt- eller rakt skaderekvisit)
- Efterforska inte vem som begär ut handlingen och syftet med detta (huvudregel)
- Part? Samtycke? Fullmakt? Anonymisering?

Utlämnande m.m. (2 kap. 16 och 17 § § TF samt 6 kap. OSL)

Prioriterat ärende!

Den som har handlingen tar normalt ställning till begäran. Vid minsta osäkerhet kontakta kansliet, som hjälper till

Vid besök gäller att sökanden ska få ta del av handlingen....:

- På stället
- Genast eller så snart det är möjligt
- Utan avgift

Om kopior begärs gäller:

- Sökanden har rätt att få kopia
 - Genast eller så snart det är möjligt
 - Mot av fullmäktige fastställd avgift
-

Meddelarskydd

- Meddelar- och anskaffarfrihet
- Rätt till anonymitet
- Efterforsknings- och repressalieförbud

Omfattar även kommunala bolag

Uppsåtligt brott mot efterforsknings- och repressalieförbud, böter eller fängelse i högst ett år.

Tystnadsplikt enligt OSL begränsar yttrandefriheten till viss del

